

УДК 330.16-053.6

DOI: 10.31891/2307-5740-2021-300-6/2-43

МЕРЗЛІКІНА Є. А.

ORCID ID: 0000-0002-6423-7504

e-mail: yelyzaveta.merzlikina.fem@donntu.edu.ua

ВАСИЛИШИНА Л. М.

ORCID ID: 0000-0001-8025-7786

e-mail: liubov.vasylyshyna@donntu.edu.ua

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ТА ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОВЕДІНКИ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

У статті розглянуто методичні підходи до формування та оцінки економічної поведінки сучасної молоді на основі статистичного аналізу результатів анкетування. Виокремлено основні умови формування економічної поведінки молоді. Обґрунтовано, що для формування стійкої економічної обізнаності молоді доцільно проводити різноманітні заходи, покликані підвищити рівень економічної поведінки молоді. Охарактеризовано реалізовані протягом 2019-2020 років локальні проекти. Визначено сильні і слабкі сторони, можливості і загрози кожного проекту за допомогою методу SWOT-аналізу. За підсумками анкетування представників молоді висунуто і доведено гіпотезу, що не більше 70% учасників мають рівень економічної обізнаності на рівні середнього і вище. Використання запропонованих методичних підходів до формування та оцінки економічної поведінки сучасної молоді створить підґрунтя для соціально-економічного розвитку як окремого міста, регіону, так і країни в цілому.

Ключові слова: економічна поведінка, економічна людина, молодь, потреби, цінності, молодіжні проекти.

YELYZAVETA MERZLIKINA, LIUBOV VASYLYSHYNA

Donetsk National Technical University, Pokrovsk

METHODICAL APPROACHES TO THE FORMATION AND EVALUATION OF ECONOMIC BEHAVIOR OF MODERN YOUTH

The article considers methodological approaches to the formation and evaluation of economic behavior of modern youth on the basis of statistical analysis of questionnaires. It is determined that the economic behavior of young people is formed, first of all, on the basis of the already existing model of economic behavior. The main conditions for the formation of economic behavior of young people are highlighted. It has been established that the main factor by which a person can influence his economic behavior is the establishment of the priority of values and needs. The order of formation of needs according to Maslow's theory is considered. It is substantiated that for the formation of sustainable economic awareness of young people it is advisable to carry out various activities aimed at improving the level of economic behavior of young people. Particular attention should be paid to the implementation of youth projects. Local projects implemented during 2019-2020 are described, in particular «School of Success. Pokrovsk. 2019» and «Horizons of the Future 5.0_Pokrovsk». The strengths and weaknesses, opportunities and threats of each project are identified using the method of SWOT-analysis. Based on the results of the participation of youth representatives in the above-mentioned projects, it was hypothesized that no more than 70% of participants have a level of economic awareness at the level of secondary and higher. The level of economic behavior of the youth of the city of Pokrovsk was established by means of a survey. The reliability of the study was proved by using statistical Z-criterion, which confirms the hypothesis. The use of the proposed methodological approaches to the formation and evaluation of economic behavior of modern youth will create a basis for socio-economic development of an individual city, region and country as a whole.

Keywords: economic behavior, economic man, youth, needs, values, youth projects.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Одним із актуальних напрямків дослідження економічного достатку та загального рівня людського розвитку й життя є аналіз економічної поведінки людини. Сучасна соціально-активна позиція громадянина певної країни має причинно-наслідкові зв'язки із формуванням засад економічного благополуччя впродовж становлення цієї людини у соціумі, тобто протягом тридцяти перших років життя. Початковим етапом, що має найбільший вплив на утвердження загальних економічних потреб та базових цінностей, їх пріоритетності, є молодіжний вік. На сьогоднішній день розвитком цього питання у переважній більшості займається громадськість європейських країн, впроваджуючи необхідні заходи в освітній, політичній та культурній сферах. Порівнюючи проведені заходи та дії в цьому питанні та загальний стан індексу людського розвитку України з іншими державами, можна стверджувати, що формування економічної поведінки молоді є однією з важливих соціально-економічних проблем. Особливо гостро відчувається дана проблема у малих та середній містах країни, де має місце відтік молоді у великі міста. Іншими словами, через недостатню економічну грамотність, брак бізнес-обізнаності дана вікова не бажає розвивати мале і середнє підприємництво в рідному місті та обирає розвинутий мегаполіс для влаштування подальшого життя. Внаслідок цього, міста стають депресивними. Саме тому аналіз процесів формування економічної поведінки сучасної молоді є актуальним. Це створить підґрунтя для соціально-економічного розвитку як окремого міста, регіону, так і країни в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Питанням дослідження економічної поведінки людини присвячено багато наукових праць. Так, автори Повод Т.М. і Адвокатова Н.О. вивчають основні поняття поведінкової економіки, зокрема в статті наводяться способи визначення економічної поведінки, наводяться основні характеристики «економічної людини» [1]. Визначення соціально-економічної поведінки дається в роботі Петінової О.Б., де стверджується, що економічна поведінка людини є однією з головних категорій економічної соціалізації, від якої напряму залежить соціально-політична та економічна стабільність [2]. Чабан Д.Б. вважає, що економічна поведінка людини формується під впливом економічної соціалізації, яка як і економічний розвиток, відбувається впродовж всього життя. Саме економічна соціалізація формує вірні уявлення про економічні відносини, розвиває навички економічної поведінки [3]. Специфіка економічної поведінки залежить від її структури. Дослідники Пацула А.В., Колісник Н.Н., Сотніков А.А., Сухінін І.В. виокремлюють підсистеми економічної поведінки, які взаємодіють і пов'язані між собою [4]. У статті Ноур А. М. наведено дані про вплив соціально-демографічних, демографічно-економічних, соціально-психологічних та економічних факторів на економічну поведінку населення [5]. Петришин Л.П. досліджує місце і роль економічної поведінки серед різноманіття видів поведінки людини [6]. Крім цього представляють інтерес наукові праці, в яких містяться питання трансформаційного розвитку «економічної людини» [7; 8]. Серед основних зарубіжних авторів, якими активно досліджувалися питання правильного економічного вибору і економічної поведінки якими активно досліджувалися питання правильного економічного вибору і економічної поведінки, доцільно виокремити Тейлера Р. і Санстейна К. [9; 10].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується стаття

Незважаючи на чисельні дослідження в сфері економічної поведінки людини, економічних потреб та факторів їх впливу, залишається недостатньо вивченими питання, які стосуються економічних інтересів представників молоді. Зважаючи на те, що молодь є головним драйвером майбутнього соціально-економічного розвитку країни, представляється доцільним провести подальші дослідження у цьому напрямку.

Формулювання цілей статті

Метою статті є обґрунтування методичних підходів до формування та оцінки економічної поведінки сучасної молоді. Для досягнення поставленої мети представляється доцільним розглянути основні причини та виявити особливості формування економічної поведінки представників сучасної молоді, виявити рівень їх економічної поведінки, дослідити особливості економічної соціалізації молоді та сформулювати пропозиції щодо покращення існуючого рівня економічної поведінки сучасної молоді.

Виклад основного матеріалу

Економічна поведінка молоді формується, в першу чергу, на засадах уже існуючої моделі економічної поведінки за рахунок того, що для представників молоді така форма є новою, вона копіює принцип економічної поведінки в найближчому своєму оточенні, тобто у батьків, не враховуючи її раціональність. Тобто до моменту самостійного життя людина підлаштовується під ритм життя своїх батьків, де їх основні пріоритети стають і його нормами цінностей упродовж усього життя. Одна модель економічної поведінки займає простір всього покоління. Найбільшою проблемою є те, що не завжди ці пріоритети та потреби встановлені у правильному порядку. Байдужість та безвідповідальність батьків може призвести до формування у дитини девіантної поведінки. Як наслідок, загальний рівень соціального добробуту країни є низьким.

Основними умовами формування економічної поведінки молоді є: економічне становище сім'ї (фінансова складова, що дає можливість забезпечувати всю родину основними потребами для життєдіяльності); виховання (несе в собі вбудовані соціальні норми, що формують світогляд); вплив існуючої соціальної поведінки в родині (аморальні явища, що систематично відбуваються в сім'ї, можуть призвести до формування неадекватного ставлення до них потенційного учасника соціально-економічних відносин); менталітет місцевого населення (загальна характеристика соціальної думки формує відображення в кожній сім'ї, що під впливом масштабу стає нормою); спосіб та умови життя (популяризація основних засад суспільства, наявність основних потреб для свого існування та розвитку, житло, свідоме батьківство, формування загальноприйнятих соціальних цінностей); особливості етнічної групи населення (це стосується тих регіонів, де світогляди за певних чинників не співпадають); рівень урбанізації адміністративно-територіальної одиниці (якщо людина мешкає у великому місті, то і поняття економічної поведінки, як менталітет, матимуть ширше означення); географічне положення (внаслідок широкого переважаючого економічних галузей в різних областях виникає розбіжність економічних цінностей, що має свій вплив у родині); бажання представників молоді та їх зацікавленість (внутрішній поштовх та прагнення досягти будь-якої мети формує у молоді правильну економічну поведінку); достатня обізнаність (погана проінформованість одразу формує незацікавленість людини до цього або поширює «стадний інстинкт»).

Економічна поведінка молоді залежить від більшості факторів, що не підвладні самій людині. Тож варто намагатися впливати на обставини своїми силами, щоб контролювати власне формування в

суспільстві. Головним фактором, яким людина може вплинути на свою економічну поведінку, є встановлення пріоритетності цінностей та потреб. Ієрархію встановлення економічної поведінки через особисті потреби яскраво висвітлює теорія Маслоу. Ієрархія потреб Маслоу складалася з п'яти рівнів. Перший, нижній, пов'язаний із задоволенням фізіологічних потреб (їжа, вода, повітря, сон, відпочинок); рівень над ним – із задоволенням потреби в безпеці (відсутність загрози для життя, впевненість у своєму захисті); наступний, розташовується ще вище, – з задоволенням соціальних потреб (спілкування, прихильність до когось, підтримка і турбота про когось і отримання відповідних підтримки та піклування). Над ним знаходиться рівень, де укладена потреба у визнанні та самоповазі; вище – духовні потреби, серед яких прагнення до самоактуалізації, тобто більш повного розвитку своїх можливостей. І два нових рівня – це естетичні потреби (прагнення до прекрасного) і пізнавальні (прагнення до нових знань, відкриттів, досліджень). Маслоу писав, що якщо людині не вистачає хліба, тобто їжі, для щастя йому буде достатньо тільки хліба. Але коли він задовольнить свою потребу в їжі, то у нього з'являться інші потреби, так як «не хлібом єдиним живе людина». Коли і вони задовольняються, з'являються ще більш високі потреби і т. д. Тобто задоволення вищих потреб можливо лише тоді, коли будуть задоволені більш прості. Маслоу не вважав рівні людських потреб суворо фіксованими і зазначав, що нерідко трапляється так, що, наприклад, потреба в самоактуалізації у когось виявляється сильніше, ніж у любові. Або людина, повністю задовольнивши фізіологічні потреби і потреби в безпеці, не прагне перейти на більш високий рівень духовного розвитку. Досить часто буває і так, що високо розвинута творча особистість відчуває значні матеріальні труднощі, що не заважає їй самовдосконалюватися [11].

Основним завданням для формування стійкої економічної обізнаності молоді є проведення заходів різного типу, спрямованих на поширення інформації про економічну поведінку та її розумний виклад серед потенційних учасників економічно-соціальних відносин. Пропагування цієї складової суспільства зможе позитивно вплинути на існуючий рівень як економічної поведінки, так і загальний рівень соціально-економічного розвитку.

З цією метою протягом 2019-2020 років було реалізовано два локальні проекти «Школа Успіху. Покровськ. 2019» та «Обрії Майбутнього 5.0_Покровськ» в рамках Всеукраїнських проектів від Klitschko Foundation та Аспен Інститут Київ [12].

«Школа Успіху. Покровськ. 2019» – освітній проект, в основі якого лежать лекції та тренінги на економічну тематику з використанням інтерактивного спілкування з молодими підприємцями міста та практичних занять з викладачами факультету економіки та менеджменту на базі ДВНЗ ДонНТУ. Мета проекту полягала в аналізі ступеня економічної обізнаності потенційних учасників соціально-економічних відносин; підготовці молоді до відтворення сучасної моделі економічно зрілого суспільства; формування нових поглядів молоді на місто Покровськ як осередку можливостей та високого розвитку. Основні сили, слабкості, можливості і загрози проекту «Школа Успіху. Покровськ. 2019» представлені в табл. 1.

Таблиця 1

SWOT-аналіз проекту «Школа Успіху. Покровськ. 2019»

<p>Сильні сторони:</p> <ul style="list-style-type: none"> - можливість побачити рівень економічної поведінки молоді міста; - сприяння появі зацікавленості молоді в економічній складовій суспільства; - розширення знань з фінансової грамотності; - згуртована команда; - активні, емоційні, дружні учасники; - спікери з високим професійним рівнем, в тому числі представники активної молоді з власним досвідом реалізації проектів; - цікаві, актуальні теми тренінгів поєднанні з практичними завданнями; - нові знайомства з відомими особистостями міста; - технічна ресурсозабезпеченість (проектор, екран, доступ до Інтернету, тренажер для надання медичної допомоги); - позитивне сприйняття проекту учасниками; - практичне заняття з надання медичної допомоги 	<p>Слабкі сторони:</p> <ul style="list-style-type: none"> - зміна терміну проведення локальної школи; - пасивність і байдужість молоді міста; - недостатність фінансування, обмеженість спонсорської допомоги; - низька культура поведінки деяких учасників; - відсутність каналів прямого спілкування з відомими особами та підприємцями міста (доводилось спілкуватися через меседжер Фейсбук, на що витрачалось дуже багато зайвого часу – директор піцерії «My friends», ПрАТ «Донецьксталь», депутат міської ради, міський голова); - ймовірність виникнення факапів
<p>Можливості:</p> <ul style="list-style-type: none"> - проект оцінений місцевими громадськими організаціями, зокрема координатором з волонтерства проектів проведення щорічних фестивалів на Сході «З країни в Україну» організаторам запропоновано долучитися до команди Молодіжного центру і стати постійним спікером; - зацікавленість керівництва ДВНЗ «ДонНТУ» в подальшому проведенні подібних заходів для представників молоді міста; - перспектива співпраці з ПрАТ «Донецьксталь» як агента з комунікації молоді міста (профорієнтаційні заходи) 	<p>Загрози:</p> <ul style="list-style-type: none"> - несприйняття деякими особистостями, організаціями міста серйозності проекту через молодий вік та відсутність досвіду організаторів проекту; - недостатнє висвітлення таких проектів на місцевому телебаченні; - відмова молоді від участі в проекті через наявність більш важливих справ; - непрогнозовані життєві ситуації щодо можливості спікерів прийняти участь у зазначений час

За результатами SWOT-аналізу більша кількість учасників не відчуває своєї соціально-економічної ролі у суспільстві. Це свідчить про необхідність створення умов для формування економічної поведінки молоді.

Проект «Обрії Майбутнього 5.0_Покровськ» (2020 р.) – молодіжний онлайн-проект, що було реалізовано в умовах карантину за допомогою платформи Zoom, в основі якого міститься обговорення текстів, де висвітлюються основні економічні проблеми суспільства, взаємовигідне існування економічно зрілої людини та соціуму; аналіз переглянутого фільму та групова робота з використанням інтерактивних вправ економічного характеру. Мета проекту полягає у перевірці впливу головних причин незацікавленості (нестача часу через інші види зайнятості); аналізі ступеня економічної обізнаності потенційних учасників економічно-соціальних відносин за нових умов. Проект покликаний звернути увагу представників молоді на важливість економічної поведінки як однієї із складових соціалізації; формування думок про необхідність відповідальної участі в соціально-економічних відносинах. Основні сили, слабкості, можливості і загрози проекту «Обрії Майбутнього 5.0_Покровськ» представлені в таблиці 2.

Таблиця 2

SWOT-аналіз проекту «Обрії Майбутнього 5.0 Покровськ» (2020 р.)

<p>Сильні сторони:</p> <ul style="list-style-type: none"> - можливість побачити рівень економічної поведінки молоді міста за нових умов; - сприяння появі зацікавленості молоді в економічній складовій суспільства; - розширення знань з підприємницької діяльності; - вдало підібрані філософсько-економічні тексти; - активні, емоційні, дружні учасники; - поширення формату «вільний діалог»; - позитивне сприйняття проекту представниками молоді; - залучення широкого кола учасників через онлайн-формат; - поширення культури саморозвитку молоді 	<p>Слабкі сторони:</p> <ul style="list-style-type: none"> - безвідповідальність деяких учасників; - відсутність мотивації в учасників читати тексти та дивитись фільм; - відсутність «живого діалогу» через онлайн-формат; - обмеження в часі, що накладалися під час конференцій; - поганий зв'язок з деякими учасниками; - відсутність підтримки місцевої влади
<p>Можливості:</p> <ul style="list-style-type: none"> - поширення ідеї необхідності розвитку економічної поведінки молоді; - позитивний досвід проведення подібних проектів під час карантину; - впровадження проектів такого типу як діяльність Молодіжної ради міста; - зацікавленість учасників проекту до подальшого вивчення економічної поведінки молоді 	<p>Загрози:</p> <ul style="list-style-type: none"> - відмова більшості молоді від участі у проекті через особисті причини; - несприйняття деякими учасниками серйозності проекту через молодий вік

Розглянутий проект був створений, щоб подивитися на соціальну активність молоді та її бажання вдосконалювати свою економічну поведінку з урахуванням того, що основні причини, які заважали в попередньому проекті, були усунені. Проте, вони не позначились на результатах.

Таким чином, за підсумками участі представників молоді у вищезазначених проектах було визначено, що не більше 70 % учасників мають рівень економічної обізнаності на рівні середнього і вище. Дана гіпотеза може бути висунута для представників молоді міста Покровська взагалі.

Варто зазначити, що формування економічної поведінки молоді для кожного регіону, міста чи селища України матиме свої особливості. Таким чином, представляється доцільним представити результати практичного дослідження оцінки формування економічної поведінки представників молоді міста Покровська Донецької області. Отже, для оцінки економічної поведінки молоді було використано метод анкетування, що дозволив визначити рівень економічної поведінки учасників опитування (нульовий, низький, середній і високий). Крім того, в анкеті містилося питання про рівень середньомісячного доходу, який реально можна отримати в місті Покровську. Всього в опитуванні брали участь 50 респондентів віком від 17 до 25 років, з них 15 хлопців і 35 дівчат. Узагальнені результати опитування представлені в таблиці 3.

Для перевірки достовірності проведеного дослідження використаємо Z-критерій. За результатами дослідження встановлено, що 40 респондентів з 50-ти демонструють рівень економічної поведінки на рівні середнього і вище. Для перевірки нульової гіпотези (не більше 70% представників молоді мають середній і високий рівень економічної обізнаності) розрахуємо значення критерію за формулою:

$$Z = \frac{P - \Pi}{\delta}, \quad (1)$$

де P – частка респондентів, що демонструють рівень економічної поведінки на рівні середнього і вище в досліджуваній вибірці ($40/50 = 0,8$);

Π – частка респондентів, що демонструють рівень економічної поведінки на рівні середнього і вище за висунутою гіпотезою (0,7);

δ – розрахункове середньоквадратичне відхилення, що визначається за формулою:

$$\delta = \sqrt{\frac{\Pi \cdot (1 - \Pi)}{n}}, \quad (2)$$

n – кількість респондентів, що взяли участь в опитуванні (50).

$$\delta = \sqrt{\frac{0,7 \cdot (1 - 0,7)}{50}} = 0,06481. \quad z = \frac{0,7 - 0,6}{0,06481} = 1,54297.$$

Розрахункове значення критерію (1,54297) порівнюємо з табличним значенням при рівні достовірності 95 %. Для отримання табличного значення критерію використаємо статистичну функцію НОРМСТОБР (ймовірність) в Excel. Таким чином отримали критичне значення 1,6449. Розрахункове значення 1,54297 менше критичного. Це підтверджує достовірність нульової гіпотези, тобто з 95-відсотковою достовірністю не більше 70 % представників молоді міста Покровська мають середній і високий рівень економічної обізнаності, що формує їх економічну поведінку.

Таблиця 3

Узагальнені результати опитування для оцінки формування економічної поведінки молоді міста Покровська Донецької області

Рівень економічної поведінки	Стать	Середньомісячний дохід, який реально можна отримати в місті, грн						Разом
		до 6000	6000-10000	10000-15000	15000-20000	20000-30000	більше 30000	
Нульовий	хлопці	0	0	0	0	0	0	0
	дівчата	0	1	0	0	1	3	5
	Разом	0	1	0	0	1	3	5
Низький	хлопці	0	0	0	0	0	0	0
	дівчата	0	0	1	0	3	1	5
	Разом	0	0	1	0	3	1	5
Середній	хлопці	3	9	2	1	0	0	15
	дівчата	4	8	4	3	0	0	19
	Разом	7	17	6	4	0	0	34
Високий	хлопці	0	0	0	0	0	0	0
	дівчата	2	1	1	0	2	1	6
	Разом	2	1	1	0	2	1	6
Разом		9	19	8	4	5	5	50

За результатами проведеного дослідження визначено, що існуючий рівень економічної поведінки молоді міста Покровська є середнім. Його наслідком є зростання кількості малообізнаних потенційних учасників соціально-економічних відносин через ігнорування цієї проблеми, враховуючи, що дана ситуація не є оптимальною.

Для протидії та поліпшення такого показника пропонується, наприклад, введення в систему шкільної освіти спеціальної години, що передбачатиме ознайомлення учасників з фінансовою та економічною грамотністю, формування ідей та ведення бізнесу, що зобразить для школярів існуючу структуру економічних відносин суспільства, розумне споживання та існування в соціумі як економічно зрілої особистості. Крім цього однією із пропозицій є проведення молодіжними організаціями, місцевою владою тренінгів для створення та пояснення економічної поведінки на реальних прикладах; організація зустрічей з молодими підприємцями міста, які розкажуть про свій досвід будівництва економічної незалежності.

Кожен проведений захід має нести на меті пояснення загального поняття економічної поведінки, формування основних умов дії сучасної моделі економічно-соціальної структури та визначення особистої ролі кожної економічно активної людини у ньому. В результаті, свідомість представників молоді почне розвиватися в цьому напрямку та групувати навколо себе необхідні знання для покращення свого рівня обізнаності. Тож ті навички, що мають і формуються у вже економічно зрілої людини, будуть закладені у свідомості тільки потенційних учасників економічно соціальних відносин. Як наслідок, місто буде забезпечено висококваліфікованими і економічно досвідченими інтелектуальними ресурсами; відпаде потреба міграції для пошуку вищого заробітку; формуватиметься європейська модель економічного суспільства; будуватиметься серйозніше та свідоміше ставлення молоді до економічних процесів в Україні; підвищиться індекс людського розвитку та рівень економічного становища сім'ї, що потягне за собою формування підґрунтя економічної поведінки дитини; підвищиться рівень розвитку Покровська, відповідно і Донецької області у всеукраїнському рейтингу областей; будуть сформовані фактори для перебудови характерної для Сходу України системи економічних і соціальних відносин та менталітету.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі

Отже, серед чинників формування економічної поведінки сучасної молоді найбільший вплив мають власне бажання, обізнаність, виховання, менталітет місцевого населення. Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що наявний рівень економічної поведінки молоді м. Покровськ є низьким, що пов'язано з умовами її формування. Лише невелика частка зацікавлена у власному соціально-економічному розвитку надалі. Таким чином, головним завданням для формування сталої економічної поведінки молоді є проведення заходів різного типу, спрямованих на поширення інформації про економічну поведінку та її

розумний виклад серед потенційних учасників економічно-соціальних відносин. Пропагування цієї складової суспільства зможе позитивно вплинути на існуючий рівень як економічної поведінки, так і загальний рівень соціально-економічного розвитку досліджуваного міста.

Література

1. Повод Т. М., Адвокатова Н. О. Поведінкова економіка: сутність та концептуалізація поняття. Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка. Випуск 2. 2020. С. 213–221.
2. Петінова О. Б. Економічна поведінка: до питання експлікації поняття. ГРАНІ. 2018. Том 21. № 2. С. 62–63.
3. Чабан Д. Б. Економічна свідомість особистості як результат економічної соціалізації. Вісник післядипломної освіти. 2013. Вип. 9 (1). С. 252–262.
4. Пацула А. В., Колесник Н. Н., Сотников А. А., Сухинин И. В. Модель управління соціальними факторами економічного поведіння населення регіона. URL: http://www.kniga.com/books/preview_txt.asp?sku=ebooks337868.
5. Ноур А. М. Економічна поведінка сімей малих міст України в умовах формування ринкової економіки. Ukr. Socium. 2006. № 1 (12). С. 102–114.
6. Петришин Л. П. Місце економічної поведінки у класифікації видів поведінки людини. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2016. Вип. 4 (04). С. 221–227.
7. Яковенко Р. В., Бобочка Т. В., Линченко М. Д. «Людина економічна» та її еволюція. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Серія: Економічні науки. 2015. Вип. 27. С. 129–137.
8. Кизименко О. Еволюція «людини економічної». URL: <https://rk.kr.ua/evoljutsija-ljudini-ekonomichnoi>.
9. Тейлер Р. Санстейн К. Поштовх: Як допомогти людям зробити правильний вибір. Київ : Наш формат, 2017. 312 с.
10. Тейлер Р. Поведінкова економіка. Як емоції впливають на економічні рішення. Київ : Наш Формат, 2018. 464 с.
11. Піраміда Потреб Людини За Маслоу: 7 основних рівнів. URL: <https://business.in.ua/piramida-potreb-lyudynu-za-maslou-7-osnovnyh-rivniv/>.
12. Офіційна сторінка Klitschko Foundation. URL: <https://www.klitschkofoundation.org/>.

References

1. Povod T. M., Advokatova N. O. Povedinkova ekonomika: sutnist ta kontseptualizatsiia poniattia. Tavriiskyi naukovyi visnyk. Serii: Ekonomika. Vypusk 2. 2020. S. 213–221.
2. Petinova O. B. Ekonomichna povedinka: do pytannia eksplikatsii poniattia. HRANI. 2018. Tom 21. № 2. S. 62–63.
3. Chaban D. B. Ekonomichna svidomist osobystosti yak rezultat ekonomichnoi sotsializatsii. Visnyk pisladyplomnoi osvity. 2013. Vyp. 9 (1). S. 252–262.
4. Patsula A. V., Kolesnyk N. N., Sotnykov A. A., Sukhynyn Y. V. Model upravleniya sotsyalnymy faktoramy ekonomicheskoho povedenya naseleniya rehyona. URL: http://www.kniga.com/books/preview_txt.asp?sku=ebooks337868.
5. Nour A. M. Ekonomichna povedinka simej malykh mist Ukrainy v umovakh formuvannia rynkovoi ekonomiky. Ukr. Socium. 2006. № 1 (12). S. 102–114.
6. Petryshyn L. P. Mistse ekonomichnoi povedinky u klasyfikatsii vydiv povedinky liudyny. Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia. 2016. Vyp. 4 (04). S. 221–227.
7. Yakovenko R. V., Bobochka T. V., Lynchenko M. D. «Liudyna ekonomichna» ta yii evoliutsiia. Naukovi pratsi Kirovohradskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu. Serii: Ekonomichni nauky. 2015. Vyp. 27. S. 129–137.
8. Kyzymenko O. Evoliutsiia «liudyny ekonomichnoi». URL: <https://rk.kr.ua/evoljutsija-ljudini-ekonomichnoi>.
9. Teiler R. Sanstein K. Poshtovkh: Yak dopomohty liudiam zrobyty pravylnyi vybir. Kyiv : Nash format, 2017. 312 s.
10. Teiler R. Povedinkova ekonomika. Yak emotsii vplyvaiut na ekonomichni rishennia. Kyiv : Nash Format, 2018. 464 s.
11. Piramida Potreb Liudyny Za Maslou: 7 osnovnykh rivniv. URL: <https://business.in.ua/piramida-potreb-lyudynu-za-maslou-7-osnovnyh-rivniv/>.
12. Ofitsiina storinka Klitschko Foundation. URL: <https://www.klitschkofoundation.org/>.

Надійшла / Paper received: 26.11.2021
Надрукована / Printed: 30.12.2021